

ΑΣΗΜΙΚΑ
SILVERWARE

F21.6
A86a

ΕΙΟΝ ΜΠΕΝΑΚΗ

BENAKI MUSEUM

3659
B. P.

*Εξώφυλλο : Ἀσημένια ταμπακέρα. Τέλος 18ου αἰ. 5,5×7,3 ἐκ. Δωρεά Πην. Δέλτα
Cover : Silver snuff box. Late 18th cent. 5,5 × 7,3 cm. Given by Pen. Delta

ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΜΠΕΝΑΚΗ

BENAKI MUSEUM

F216
A86a

ΑΣΗΜΙΚΑ
SILVERWARE

ΑΘΗΝΑΙ
ATHENS

1967

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἐκ τῶν χίλια ἀσημικῶν τοῦ Μουσείου Μπενάκη παρουσιάζομε μικρὴ ἐπιλογή μὲ δείγματα ἐκκλησιαστικῆς καὶ κοσμικῆς χρήσης.

Ἡ ἀργυροχοϊκὴ εἶχε ἤδη ἀναπτυχθῆ στὴν ἀρχαιότητα καὶ στὸ Βυζάντιο, ὅπου ἀναφέρονται οἱ ἀργυροπράτες καὶ τὰ «ἀργυροπρατεῖα» στὴν Πόλιν. Στὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας καὶ ἰδιαίτερα τὸν 17ο ἕως τὸν 19ο αἰῶνα ἡ ἀσημουργικὴ ἀνθοῦσε σὲ ὅλες σχεδὸν τὶς περιοχὰς τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Σὲ ἀστικά κέντρα ἢ καὶ σὲ πολίσιμα, οἱ ἀσημουργοὶ, οἱ λεγόμενοι ἀσημιτζῆδες ἢ κοαμιτζῆδες, ἐσκάλιζαν τὸ ἀσήμι συνεχίζοντας τὴν βυζαντινὴ παράδοση στὴν τεχνικὴ μὲ ἐξαιρετικὴ δεξιοτεχνία καὶ ἀφομοιωτικὴ δύναμη. Ξεκινοῦσαν συχνὰ πλανόδιοι τεχνίτες ἀπὸ τὴν Ἀργυρόπολιν καὶ τὴ Σαφράμπολιν εἰς τὴν Μικρασίαν, εἰς τὴν Μακρονήσον, εἰς τὴν Θεσσαλίαν, εἰς τὰ Καλάρρυτα εἰς τὴν Ἡπειρὸν καὶ εἰς τὴν Στεμνίτσαν εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ κυκλοφοροῦσαν εἰς τὰ Βαλκάνια, εἰς τὴν Ἀνατολὴν καὶ εἰς τὴν Δύσην, στήνοντες ἕνα πρόχειρον ἐργαστήρι ὅπου ἐβρίσκον δουλιὰ. Ἐπαιρναν μέρος εἰς τὰ ἐμποροπανηγύρια, ποὺ γίνονταν ὀρισμένες ἡμερομηνίες σὲ κέντρα—συγκοινωνιακοὺς κόμβους—καὶ ἐκεῖ, διέθεταν τὰ ἀσημικά τους, ἔρχονταν σὲ ἐπαφὴ μὲ ὁμοτέχνους ἀπὸ ἄλλα μέρη, καθὼς καὶ μὲ ἄλλα εἶδη μικροτεχνίας.

Ἡ δυνατότητα αὐτὴ τῆς ἐπαφῆς τῶν ἀσημιτζῆδων μὲ ποικίλους τόπους καὶ πολιτισμούς, ἐπλούτιζε καὶ ἀνανέωνε τὴν τεχνικὴν τους, χωρὶς νὰ ἀλλοιώνει τὸν παραδοσιακὸν χαρακτῆρα τῆς τέχνης τους. Στὴν μορφήν τῶν ἀντικειμένων διατηροῦν τύπους καὶ σχήματα πολὺ παλιά, ἀφομοιώνουν ὁμῶς καὶ ξένα σχήματα τόσο τοῦ μαρμάκου (6), ὅσο καὶ τοῦ περσικοῦ (19).

Τὰ θέματα ποὺ χρησιμοποιοῦν εἰς τὸν διάκοσμον εἶναι θρησκευτικὰ παραστάσεις, ἐπιγραφαί, ρόδακες, ζῶα, φύλλα καὶ ἀνθόκλαδα. Ἡ τεχνικὴ ἀπαιτοῦσε ἰκανότητες πλαστικὰς, σχεδιαστικὰς, χαρακτικὰς καὶ μακρὰ ἀσκηση. Ὁ «καλεμικιάρης» χτυποῦσε μὲ τὸ σφυρὶ καὶ τὸ καλέμι τὰ κοσμήματα, δουλεύοντας ἀπὸ τὴν ἀνάποδον τὸ ἀντικείμενον γιὰ νὰ κάνει τὰ «φουσκώματα», τὰ ἔκτυπα ἀνάγλυφα, καὶ ἔπειτα τὸ γύριζε ἀπὸ τὴν «καλὴν» καὶ ἐπεξεργαζόταν μὲ πολὺ λεπτὰ καλέμια τὸ σχέδιόν του γιὰ νὰ τὸ «νοστιμήσει». Τὸ Παναγιᾶριον (14), ὅπου

βάζουν τὸν Ἄρτο γιὰ νὰ τιμήσουν τὴν Παναγία, διαφέρει στὴν τεχνική, γιατί σκαλίστηκε μόνο ἀπὸ τὴν «καλή» ὄψη, ὥστε νὰ φαίνεται τὸ σχέδιο χαραγμένο. Γιὰ τὴν χρωματικὴ ποικιλία χρησιμοποιεῖται συχνὰ τὸ σμάλτο (3), ἀλλὰ καὶ τὸ «νιέλλο», τὸ λεγόμενο σαβάτι (24, 25, 26).

Ἡ ἐπιλογή τῶν θεμάτων, ἢ προσαρμογὴ τους στὸ σχῆμα καὶ τὴν χρῆση τοῦ ἀντικειμένου, ἀλλὰ καὶ ἡ δεξιότητα στὴν καλλιτεχνικὴ ἀπόδοση τοῦ διακόσμου, δημιούργησαν ἀληθινὰ κομψοτεχνήματα λαϊκῆς τέχνης.

INTRODUCTION

We present a small selection of objects of the minor arts, intended for ecclesiastical and domestic use, from the collection of silver exhibits, amounting to over one thousand, in the Benaki Museum.

The art of silverware was already practised during antiquity, and later, during the Byzantine period, silversmiths established their workshops at Constantinople.

Under Turkish rule, and especially from the 17th century to the 19th, the craft of the silversmith flourished in almost every part of the country. In the centres and in small towns, Greek silversmiths chiselled silver objects with exceptional skill and assimilative ability. In their technique, they remained faithful to the Byzantine tradition. Starting frequently as travelling craftsmen from Argypolis and Saphrampolis in Asia Minor, from Makrinitza in Thessaly, Kalarryta in Epirus and Stemnitsa in the Peloponnese, they wandered from the Orient to the Occident, across Asia Minor and the Balkans, setting up temporary workshops wherever they found employment.

While attending fairs held at fixed dates of the year in districts near the main thoroughfares, they came into contact with their fellow-craftsmen. Their encounters with silversmiths of foreign countries helped to enrich both their

technique and their designs, without altering the traditional character of their art. Their work retained its ancient form and style, while assimilating certain foreign features such as those associated with Persian (19) and Baroque (6) art.

For the decoration of their works, the silversmiths chose religious motifs, inscriptions, rosettes, animals, foliate and floral designs. Skill in modelling, designing and engraving, as well as long experience, were essential qualifications.

The silversmiths first worked on the reverse side of the object with a hammer and chisel in order to emboss the metal, then on the exterior with the use of a very fine chisel so as to complete and perfect the design.

A different technique was applied in the execution of the Panaghiarion (14), in which the blessed bread was placed in honour of the Holy Virgin, for it was worked solely on the obverse side in order to give the design the appearance of an engraving.

Enamel was often used (3), also niello (24, 25, 26), so as to provide variety of colour.

The choice of subjects, their adaptation to the form and use of the objects, as well as the skill displayed in the artistic rendering of their ornamentation, have in fact contributed to the creation of a series of beautiful specimens of Greek popular art.

Στὰ ἀσημικά ποὺ δὲν εἶναι ἐκτεθειμένα, δὲν σημειώνονται ἡ αἰθουσα καὶ ἡ προθήκη.

The objects with no indication of room and case are not exhibited.

Λεκάνη άγιασμού του 1815. Άσήμι. Ύψος 22,5 εκ. Διάμετρος 28 εκ.
Bowl for Holy Water, dated 1815. Silver. Height 22,5 cm. Diameter 28 cm.

B, 776
B, 776

Λεπτομέρεια τοῦ ἀρ. 1.
Detail of no 1.

Λιβανοθήκη τοῦ 1613. Ἐπίχρυσο ἀσήμι με σμάλτο. Ὑψος 21,9 ἐκ.
 Incense box, dated 1613. Silver gilt and enamel. Height 21,9 cm.

Γ, πρ. 22/8
 Γ, σ. 22/8

5 Λεκάνη άγιασμού του 1722. Άσήμι. Ύψος 17 εκ. Διάμετρος 23 εκ.
Bowl for Holy Water, dated 1722. Silver. Height 17 cm. Diameter 23 cm.

B, 775

B, 775

Λεπτομέρεια του άρ. 5.
Detail of no 5.

4 "Αγια ποτήρια. 1. 18ου αϊ. Ύψος 33,2 εκ. Β, πρ. 21/8. 2. τοῦ 1677. Ύψος 27,5 εκ. Β, πρ. 21/33

Silver chalices. 1. 18th cent. Height 33,2 cm. B, c. 21/8. 2. Dated 1677. Height 27,5 cm. B, c. 21/33

7 Ἐξαπτέρυγο τοῦ 1690. Ἄσημι με ἐπίχρυσες παραστάσεις. Διάμετρος 32 εκ. Β, πρ. 21/14
Flabellum, dated 1690. Silver with gilding. Diameter 32 cm. B, c. 21/14

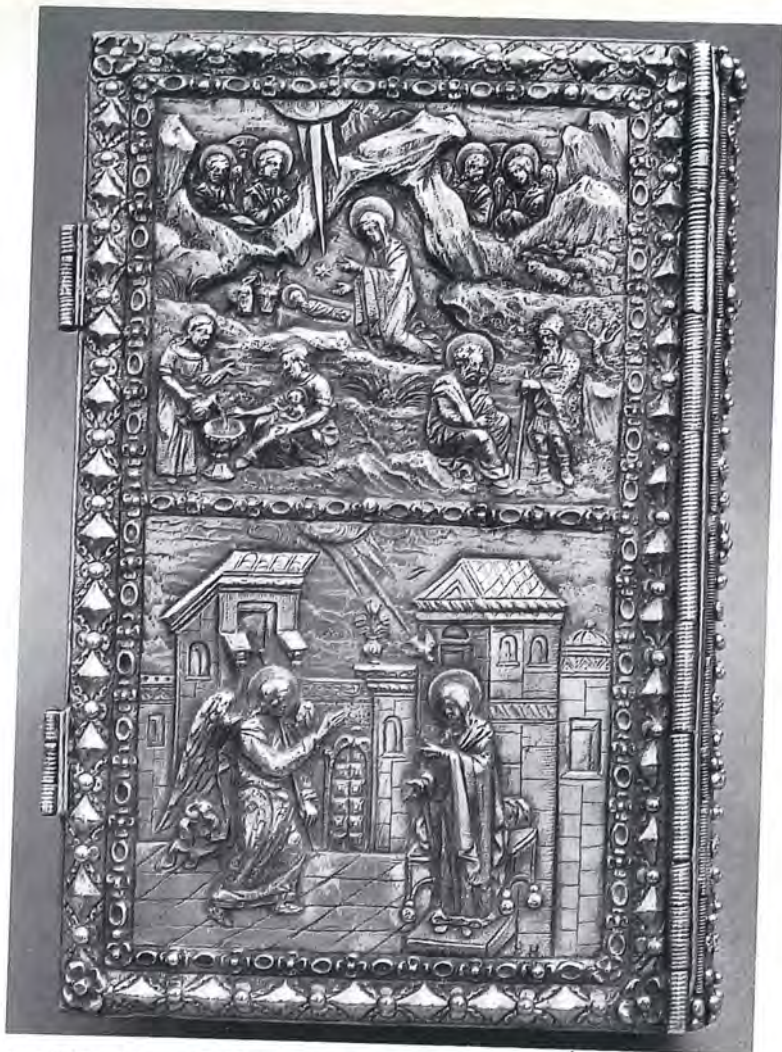

Ποιμαντορική ράβδος (λεπτομέρεια) του 1833. Άσχημι επίχρυσο. Πλάτος 15,5 εκ. Β, πρ. 15/7
Bishop's staff (detail), dated 1833. Silver gilt. Width 15,5 cm. B, c. 15/7

Θυματό (κατσί). Ύψος 26 εκ.
Censer. Height 26 cm.

B, πρ. 17/26
B, c. 17/26

Κάλυμμα Εωαγγελίου τοῦ 18ου αἰ. Ἐπίχρυσο ἀσήμι. 15,8×10,5 ἐκ. Β, πρ. 20/10

Gospel cover. 18th cent. Silver gilt. 15,8×10,5 cm.

13 Λειψανοθήκη 18ου αϊ. Ἀσήμι. 17,2×22,5×5,3 ἐκ.
Reliquary. 18th cent. Silver. 17,2×22,5×5,3 cm.

B, πρ. 20/7
B, c. 20/7

◄
Λιβανοθήκη 18ου αϊ. Ἀσήμι. Ὑψος 29,5 ἐκ.
Incense box. 18th cent. Silver. Height 29,5 cm.

B, πρ. 18/21
B, c. 18/21

15 Ἀσημένιος δίσκος τοῦ 1668 με ἐπιχρυσώματα. Διάμετρος 41 ἐκ.
Paten, dated 1668. Silver with gilding. Diameter 41 cm.

Β, πρ. 14/18
Β, σ. 14/18

◄ Παναγιάριο (λεπτομέρεια). Γύρω στὰ 1600. Ἀσήμι ἐπιχρυσό. Διάμετρος 15,2 ἐκ.
Panaghiarion, a bowl for consecrated bread (detail). About 1600. Silver gilt.
Diameter 15,2 cm.

Γ, πρ. 25/1
Γ, σ. 25/1

16 Δίσκος 18ου αϊ. Ἄσημι με ἐπιχρυσώματα. Διάμετρος 41 ἐκ.
Paten. 18th cent. Silver with gilding. Diameter 41 cm.

Κάλυμμα Εὐαγγελίου τοῦ 1737. Ἄσημι ἐπιχρυσό. 28,4×18,6 ἐκ.
Gospel cover, dated 1737. Silver gilt, 28,4×18,6 cm.

Β, πρ. 14/13
Β, σ. 14/13

Γ, πρ. 22/41
Γ, σ. 22/41

Ἀσημένιες καντήλες. 1. τοῦ 18ου αἰ. ὕψος 20 ἐκ. Β, 964.
 2. τοῦ 1600. ὕψος 14,4 ἐκ. Γ, 524
 Hanging oil lamps. Silver. 1. 18th cent. Height 20 cm. Β, 964.
 2. Dated 1600. Height 14,4 cm. Γ, 524

Μυροδόχη τοῦ 1670. Ἄσημι ἐπίχρυσο. Ὑψὸς 17 ἐκ.
 Flask for Holy Oil, dated 1670. Silver gilt. Height 17 cm.

B, πρ. 18/11
 B, c. 18/11

Λειψανοθήκη τοῦ 1817. Ἀσσήμι. 6,9×10,5 ἐκ.
Reliquary, dated 1817. Silver. 6,9×10,5 cm.

B, πρ. 20/5
B, c. 20/5

Ἐπίθημα σὲ φελόντιο τοῦ 1745. Ἀσήμε ἐπίχρυσο. Διάμετρος 11,8 ἐκ.
 Medallion from an ecclesiastical vestment. Dated 1745. Silver gilt. Diam. 11,8 cm.

Γ, πρ. 25/11
 Γ, c. 25/11

Σταυρός λιτανείας 18ου αϊ. Ἀσήμι με ἐπιχρυσώματα. Πλάτος 36 ἐκ. Β, πρ. 14/16
 Processional cross. 18th cent. Silver with gilding. Width 36 cm. Β, c. 14/16

Μίτρα τοῦ 1791. Ἀσήμι με ἐπιχρυσωμένες παραστάσεις. Ὑψος 25,2 ἐκ.
 Mitre, dated 1791. Silver with gilding. Height 25,2 cm.

Β, πρ. 14/8
 Β, σ. 14/8

Παλάσκα. Ἄρχῆς τοῦ 19ου αἰ. Ἄσῆμι μὲ νιέλλο. 11,5×12 ἐκ.
Gun powder box. Early 19th cent. Niello on silver. 11,5×12 cm.

Α, πρ. 5/11
Α, c. 5/11

25

Καλαμάρι. Ἄρχές τοῦ
19ου αἰ. Ἄσήμι με νιέλλο.
Μήκος 18,7 ἐκ.

Τ, πρ. 186/16

Inkpot with pencease. Early
19th cent. Niello on silver.
Length 18,7 cm.

Τ, c. 186/16

26 Ταμπακέρα. Ἄρχές τοῦ 19ου αἰ. Ἄσήμι με νιέλλο. 4,8 × 6,5
ἐκ. Ὄρωεά Μ. Λάππα-Διομήδους ΔΔ, πρ. 292/20
Snuff box. Early 19th cent. Niello work. 4,8 × 6,5 cm.
Given by M. Lappa-Diomidous ΔΔ, c. 292/20

5,5 × 7,8 εκ.
5,5 × 7,8 cm.

5,2 × 7,2 εκ.
5,2 × 7,2 cm.

ΔΔ, πρ. 292/22
ΔΔ, c. 292/22

27-28 Ταμπακέρες. Ἄρχες 19ου αἰ. Ἀσήμι. Δωρεὰ Μ. Λάππα-Διομήδους
Snuff boxes. Early 19th cent. Silver. Given by M. Lappa-Diomidous

Ἵψος 2,9 εκ. Δωρεὰ Μ. Λάππα-Διομήδους
Height 2,9 cm. Given by M. Lappa-Diomidous

Ἵψος 3,2 εκ. Δωρεὰ Πην. Δέλτα
Height 3,2 cm. Given by Pen. Delta

29-30 Ἀσημένια κουτιά. Γύρω στὰ 1800
Silver boxes. About 1800

31 Δισκάκι. Τέλος 18ου αι. Ἀσήμι. 16,2×19,7 ἐκ. Δωρ. Ἑλ. Εὐκλείδου
Silver dish. Late 18th cent. 16,2×19,7 cm. Given by Hel. Euklides

Υ, πρ. 195/74
Υ, c. 195/74

Ἄσημένα κούπα. Διάμετρος 11,6 ἐκ.
Silver bowl. Diameter 11,6 cm.

Φ, πρ. 216/61
Φ, σ. 216/61

Στήν ἴδια σειρά :
ΚΕΝΤΗΜΑΤΑ ΣΚΥΡΟΥ
ΚΕΝΤΗΜΑΤΑ ΗΠΕΙΡΟΥ ΚΑΙ ΕΠΤΑΝΗΣΟΥ
ΚΕΝΤΗΜΑΤΑ ΚΡΗΤΗΣ - ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ - ΚΥΚΛΑΔΩΝ

In the same series:
SKYROS EMBROIDERIES
EPIRUS AND IONIAN ISLANDS EMBROIDERIES
CRETE - DODECANESE - CYCLADES EMBROIDERIES

Ἔκδοση τῶν «Φίλων τοῦ Μουσείου Μπενάκη»
Published by "The Friends of the Benaki Museum"

Φωτογραφίες Μ. Βερνάρδου Photographs by M. Vernardos

Ἐκτύπωση Ι. Μακρῆς Α.Ε. Ἀθήναι Printed by J. Makris S.A. Athens

